

Wyrok z dnia 12 sierpnia 2004 r.

III PK 42/04

1. Wniosek pracownika o urlop bezpłatny (art. 174 § 1 k.p.) oraz jego udzielenie przez pracodawcę są oświadczeniami woli, których wykładni należy dokonywać na podstawie art. 65 k.c. w związku z art. 300 k.p.

2. Nie dochodzi do zawarcia umowy o urlop bezpłatny, jeżeli zgodnym zamiarem stron jest dalsze wykonywanie przez pracownika na rzecz pracodawcy tej samej pracy, lecz w ograniczonym zakresie.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 sierpnia 2004 r. sprawy z powództwa Bogusława D. przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Usługowemu A.-K. Spółce z o.o. w K. o zapłatę, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 6 lutego 2004 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Powód Bogusław D. w sprawie przeciwko Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Usługowemu A.-K. Spółce z o.o. w K. o zasądzenie kwoty 14.325,91 zł. z tytułu „2 % - owej premii od sprzedaży usług obliczonej według cen brutto” wniósł kasację od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 6 lutego 2004 r. [...]. Zaskarżonym wyrokiem oddalono apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Krośnie z dnia 13 listopada 2003 r. [...], oddalającego jego powództwo oraz zasądzone na rzecz strony pozwanej zwrot kosztów procesu w instancji odwoławczej. Sądy obu instancji zinterpretowały zawartą pomiędzy stronami

umowę o pracę, a w szczególności dołączone do niej aneksy, przyznające powodowi obok wynagrodzenia zasadniczego 2%-ową premię od sprzedaży usług, w ten sposób, iż wysokość przedmiotowej premii powinna być ustalana od ceny usług netto, a nie, jak domagał się powód, od jej ceny brutto. Zdaniem obu Sądów premia ta, wbrew twierdzeniom powoda, nie należała mu się w ogóle za okres urlopu bezpłatnego, który był wykorzystywany przez powoda w okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 2000 r. Sądy przyjęły, iż w okresie urlopu bezpłatnego prawo powoda do wynagrodzenia uległo zawieszeniu. Tym samym zawieszeniu uległo prawo do premii, która była jego składnikiem.

W kasacji powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz dochodzonych kwot oraz kosztów zastępstwa procesowego za wszystkie instancje. Zdaniem powoda Sąd naruszył: art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. przez wadliwą ocenę, że nie świadczył on pracy w okresie od sierpnia do grudnia 2000 r., pomimo pozostawania w dyspozycji pracodawcy i świadczenia pracy w zmniejszonym wymiarze tygodniowym w powyższym okresie, przy jedynie formalnym pozostawaniu na urlopie bezpłatnym; art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 11, poz. 50 ze zm.) i art. 56 k.c. w związku z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 26 lutego 1982 r. o cenach (jednolity tekst: Dz.U. z 1988 r. Nr 27, poz. 195), poprzez przyjęcie, że przewidziana w aneksie do umowy o pracę premia należała się od ceny usługi netto; art. 65 § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że powód poprzez swoje oświadczenie woli oraz niekwestionowanie wypłaty premii od kwoty netto obrotu pozwanego w istocie godził się na takie wynagrodzenie.

Strona pozwana w odpowiedzi na kasację wniosła o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie występowały dwa zagadnienia. Pierwsze z nich dotyczyło kwestii prawidłowości sposobu obliczania premii powoda przyznanej mu na mocy aneksów do umowy o pracę. W tym zakresie kasacja jest nieuzasadniona. Spór w powyższym przedmiocie wynikał z niejasnej treści oświadczenia woli zawartego w aneksie do umowy o pracę wiążącej powoda z pozwanym. Według aneksu wynagrodzenie mie-

siężne powoda obejmowało „wynagrodzenie zasadnicze (...) + premia 2% od sprzedaży usług”. Niejasne było, czy wysokość premii należnej powodowi uzależniona była od ceny usługi netto czy też brutto. Słusznie przyjęły Sądy obu instancji, iż w takiej sytuacji miały zastosowanie dyrektywy wykładni oświadczeń woli zawarte w art. 65 k.c. Stanowi on, że oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje (§ 1). W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu (§ 2).

Sens tego oświadczenia, czyli rzeczywista wola stron należy do ustaleń faktycznych. Sąd drugiej instancji w pełni podzielił ustalenia poczynione w tym względzie przez Sąd Rejonowy. Sądy ustaliły, iż rzeczywistym zamiarem stron było naliczenie prowizji powoda od wartości usługi netto. W szczególności świadczy o tym okoliczność, iż powód podczas trwania stosunku pracy nigdy nie kwestionował wysokości premii wypłacanej mu przez pozwanego (obliczonej według cen netto). Nie zgłaszał w tym zakresie żadnych zastrzeżeń do pracodawcy, a tym samym akceptował sposób naliczania premii, tym bardziej że dysponował fakturami płatności za usługi i mógł stwierdzić, iż wypłacana mu premia jest wyliczana od wartości sprzedaży usług pomniejszonych o podatek VAT. Przy takich ustaleniach faktycznych Sądy obu instancji prawidłowo przyjęły, iż rzeczywistą wolą stron było uzależnienie wysokości wypłacanej powodowi premii od cen usług netto. Sąd Najwyższy zważył bowiem, iż przy wykładni oświadczenia woli należy brać pod uwagę nie tylko jego treść, lecz także sposób realizacji umowy, świadczący o rzeczywistym zamiarze stron. Skoro powód przez tak długi czas akceptował bez zastrzeżeń wysokość wypłacanej mu premii, to należało wnosić, iż obliczanie jej według cen usług netto było zgodne z jego wolą. Przy takim rozstrzygnięciu sprawy zbyteczne było analizowanie jej pod kątem naruszenia przepisów ustawy z dnia 26 lutego 1982 r. o cenach oraz ustawy z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym. Nic nie wskazuje na to, aby zawierając sporne aneksy strony miały na uwadze przepisy tych ustaw.

Drugie zagadnienie występujące w sprawie wiązało się z kwestią wynagrodzenia powoda w okresie urlopu bezpłatnego. W tym zakresie kasacja jest uzasadniona. Sądy obu instancji ustaliły, iż w okresie od 1 sierpnia do 31 grudnia 2000 r. powód przebywał na urlopie bezpłatnym. W tym czasie nie otrzymywał wynagrodzenia ani premii, był jednak zobowiązany do wykonywania części swoich zadań. Resztę obo-

wiązków powoda przejęła jego żona, z którą pozwany zawarł w tym zakresie umowę cywilnoprawną. Sądy błędnie przyjęły, że skoro strony umówiły się, że powód będzie w okresie urlopu bezpłatnego wykonywał na rzecz pozwanego pewne czynności, to łączący ich stosunek pracy został w całości zawieszony (wraz z zawieszeniem w całości prawa do wynagrodzenia za pracę), a doszło między nimi do nawiązania jakiegoś stosunku prawnego niebędącego jednak stosunkiem pracy w rozumieniu art. 22 § 1 k.p. W czasie urlopu bezpłatnego powód miał obowiązek kontaktowania się z obsługiwanymi przez niego firmami, tak jak to czynił nie pozostając na urlopie, a jego żona przejęła jedynie tę część jego obowiązków, która wiązała się z działaniami marketingowymi (pozyskiwaniem nowych klientów). W czasie urlopu pracodawca kontaktował się z powodem, który obowiązany był pozostawać pod telefonem komórkowym. W ocenie Sądu Najwyższego należało przyjąć, że jeżeli strony stosunku pracy ustaliły, że część zadań pracownika wynikających z łączącego je stosunku pracy będzie nadal wykonywana w czasie udzielonego mu urlopu bezpłatnego, to tym samym nie doszło do zawarcia między stronami innego stosunku prawnego, lecz wiązał je nadal ten sam stosunek pracy, tyle że o zmodyfikowanej treści.

Pracodawca może udzielić urlopu bezpłatnego na wniosek pracownika (art. 174 § 1 k.p.). Jest to w istocie rzeczy umowa o urlop bezpłatny, gdyż obie strony muszą złożyć zgodne oświadczenia woli. Mają one swobodę w wyrażeniu swojej woli. Jedynie pracodawca - tak jak w przypadku innych zachowań wobec pracownika - jest ograniczony ogólnymi zasadami prawa pracy, w szczególności równego traktowania pracowników i ich niedyskryminacji. Wykładni tych oświadczeń należy dokonywać na podstawie art. 65 k.c. w związku z art. 300 k.p. Należy więc badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, a nie opierać się tylko na jej dosłownym brzmieniu. Jeżeli więc - jak w niniejszej sprawie - pracodawca na wniosek pracownika udzielił mu urlopu bezpłatnego, a jednocześnie strony umówiły się, iż pracownik będzie w tym czasie wykonywał część swoich dotychczasowych obowiązków, to nie doszło do udzielenia pracownikowi urlopu bezpłatnego. Zgodnym zamiarem stron było bowiem dalsze wykonywanie przez pracownika tej samej pracy na rzecz pracodawcy, tyle tylko, że w ograniczonym zakresie. W tym okresie pracownik nabywał prawo do wynagrodzenia za wykonywaną pracę (art. 80 k.p.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 oraz 108 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====